

Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging

OPENINGSREDE VAN DE WAARNEMEND-VOORZITTER

Ir. A. STOFFELS, GEHOUDEN OP DE 40e NAJAARSVERGADERING
VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE BOSBOUW VERENIGING,
GEHOUDEN OP 22 OKTOBER 1964 TE WINTERSWIJK

Het zal u duidelijk zijn, dat ik iets zal willen zeggen ter nagedachtenis van onze voorzitter, de heer Van Vloten. Mag ik u verzoeken van uw stoelen op te staan.

Op 15 oktober ging dr H. van Vloten van ons heen en het was op die dag, dat hij zijn werk voor de bosbouw in internationaal verband, voor de bosbouw in Nederland en voor de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging afsloot. Geen dag eerder.

In internationaal verband heeft de heer Van Vloten ons land lang en in verschillende functies vertegenwoordigd. Hij was vele jaren onder-voorzitter van de Internationale Unie van Bosbouwproefstations en lid van het bestuur van de Internationale Populierencommissie. Zijn kennis van de bosbouw in vele landen, zijn talenkennis en zijn gave om onder moeilijke omstandigheden met steeds weer verschillende mensen om te gaan vergemakkelijkten het grote werk, dat verzet moest worden. Een bosbouwer uit één van de Scandinavische landen heeft mij eens gezegd, dat de heer Van Vloten de aristocratie van de Engelsman en de charme van de Fransman beide in zich verenigde. Het kan waar zijn, maar misschien ook niet. Ik persoonlijk heb in de heer Van Vloten in al zijn werk alleen maar Van Vloten gezien, een man die dacht zoals hij dacht en handelde zoals hij handelde.

Op nationaal terrein heeft de heer Van Vloten ongetwijfeld bijzonder grote verdiensten gehad. Na de oorlog heeft hij het bosbouwkundig onderzoek in Nederland opgebouwd. Als directeur van het Bosbouwproefstation heeft hij in belangrijke mate bijgedragen tot de verbetering van het bos in ons land. Vele jaren is hij voorzitter geweest van de Nationale Populierencommissie en heeft in die functie belangrijk werk gedaan voor de verhoging van de houtproductie.

Als ik zeker op deze plaats iets mag zeggen over zijn werk voor de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging, dan ga ik allereerst voorbij aan zijn werk in de twee perioden van de hoogste leiding van de vereniging. Het zwaartepunt moet gelegd worden, daar waar het lag en dat was ongetwijfeld zijn werk als voorzitter van de Redactiecommissie van ons tijdschrift. Hij deed dit van 1947 af, dus 17 jaar lang.

Slechts de leden van de Redactiecommissie en de leden van ons bestuur en van de vorige besturen weten hoeveel werk de heer Van Vloten in die functie heeft verzet. Hij heeft mij eens gezegd, dat niemand hem ooit zou mogen

bedanken voor dit werk: „Het is geen opoffering. Ik doe het voor mijn eigen plezier”, zei hij. En toen ik een paar jaar geleden met hem sprak over een nieuwe candidatuur voor het voorzitterschap was zijn eerste reactie: „Maar in de Redactiecommissie blijf ik zitten”. Het is om deze redenen, dat ik dit werk het eerst noem.

Een periode van vijf jaren is de heer Van Vloten voorzitter van onze vereniging geweest en wel van 1942 tot 1947 en hij heeft dit voorzitterschap anderhalf jaar geleden opnieuw aanvaard. Dit laatste was zijn eigen wens niet, hij deed dit voor onze vereniging. Maar eenmaal voor deze taak geplaatst, zou de heer Van Vloten Van Vloten niet zijn geweest, als hij niet met alle kracht het werk ter hand zou hebben genomen. Wij zijn hem hiervoor bijzonder erkentelijk.

Het bestuur — en enkele leden met ons — hebben zich afgevraagd of deze vergadering doorgang moest vinden. Wij twijfelden een ogenblik, maar toen we ons afvroegen hoe onze voorzitter hier zelf over zou denken, was de beslissing duidelijk. Ik geloof, dat wij de nagedachtenis van dr Van Vloten geheel in zijn geest het beste zouden kunnen eren door krachtig door te blijven gaan met ons werk voor de bosbouw en voor onze vereniging in het bijzonder. De heer Van Vloten zou niets anders wensen. Mag ik u verzoeken enkele ogenblikken stilte in acht te willen nemen.

Ik dank u zeer.

X
Het wordt eentonig hier opnieuw vast te stellen, dat de financiële toestand in de bosbouw moeilijk is. De toeneming van onze bevolking heeft met zich medegebracht, dat het bos in Nederland niet uitsluitend meer mag worden gezien als een houtproducerend bedrijf. Zijn betekenis strekt zich veel verder uit en het gaat dan niet meer om belangen van de eigenaar alleen maar om belangen van vele landgenoten. Een interdepartementale commissie heeft zich bezig gehouden met het grote vraagstuk van het behoud van onze landgoederen en heeft aan de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Financiën daarover een rapport uitgebracht. Het rapport wordt door de bewindslieden bestudeerd. We kennen de inhoud niet, maar door de overneming door de Staatssecretaris van Financiën van een in de Tweede Kamer ingediend en op diens verzoek gewijzigd amendement bij de behandeling van de belastingvoorstellen mogen we aannemen, dat het rapport van de commissie in de richting van een verlaging van de belastingdruk gaat en de regering wel bereid is in die richting te denken. Wij wachten de verdere ontwikkeling met spanning af.

○ Een tweede interdepartementale commissie — waarvan de samenstelling veel overeenkomst vertoont met de eerste — is ingesteld om de regering van advies te dienen over het adres van het Bosschap inzake het verlenen van een bijdrage per hectare per jaar aan eigenaren van voor het publiek opengestelde bossen. De commissie heeft onlangs haar werkzaamheden aangevangen. Wij hebben er alle begrip voor, dat het vraagstuk van een subsidiëring veel moeilijker en veel ingewikkelder is dan dat van een verlaging van bestaande belastingen. Ik mag hier volstaan met de hoop uit te spreken, dat deze commissie op korte termijn aan de regering een rapport zal uitbrengen, dat de bosbouw in ons land zal bevorderen, waarbij ik niet slechts denk aan de belangen van de eigenaren maar vooral aan die van de velen voor wie het bos in Nederland betekenis heeft. Ik heb overigens gezien, dat leden van de Tweede Kamer dit onderwerp zowel met de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschap-

pen bij de aanstaande openbare commissievergadering voor onderwijszaken als met de Minister van Landbouw en Visserij bij de openbare vergadering van de Landbouwcommissie willen bespreken.

X Op internationaal terrein is in wezen weinig definitief nieuws te vermelden. Een richtlijn voor de verhandeling van bosbouwzaden en -plantsoenen van de Europese Economische Gemeenschap is door de commissie aan de Raad van Ministers aangeboden. Verwacht mag worden, dat na de behandeling in het Europese Parlement een richtlijn hieromtrent door de Raad van Ministers zal worden aanvaard. Wij zullen dan onze nationale wetgeving hierbij moeten aanpassen.

Een richtlijn voor het meten van hout is zeker nog niet zover gevorderd. De werkgroep van de E.E.G. die een dergelijke richtlijn moeten voorbereiden worstelt met vele moeilijkheden. Voor de integratie van Europa is het echter toch noodzakelijk, dat bijvoorbeeld eenheid van het meten van hout tot stand komt. Het is toch beslist al te dwaas, dat een partij hout in Frankrijk gekocht een zekere inhoud in kubieke meters heeft en dat wanneer deze partij de Nederlandse grens passeert dit aantal kubieke meters ineens anders wordt.

Ook de resultaten van de werkgroep betreffende de vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten van de E.E.G. verwachten we met belangstelling.

Op grond van een verzoek van de Raad van Ministers van de E.E.G. heeft de commissie een rapport uitgebracht over de coördinatie van de bosbouwpolitiek in de deelnemende landen. Hoewel het hier een uitgebreide studie betreft, mag dit toch niet meer gezien worden als een eerste oriënterend verslag.

U zult kunnen begrijpen, dat ik mijn openingsrede kort wil houden. Er rest mij nog een gelukwens aan ons lid, de heer Mörzer Bruijns, met zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar aan de Landbouwhogeschool, waar hij het natuurbehoud en natuurbeheer zal doceren.

Wat de vereniging zelf betreft, ligt het in het voornemen de commissie, die zich met de voorbereiding van de nieuwe statuten en het huishoudelijk reglement zal bezighouden over niet te lange tijd bijeen te roepen. Om de gedachtenwisseling te vergemakkelijken heeft het bestuur een zeer globaal ontwerp van de nieuwe statuten gereed gemaakt.

Het verheugt het bestuur, dat in de laatste tijd vele nieuwe leden tot onze vereniging zijn togetreden. Ik heet hen van harte welkom.

Met deze algemene beschouwingen aangaande de bosbouw in Nederland en de toestand van onze vereniging verklaar ik de 40e najaarsvergadering voor geopend.

DE 40STE NAJAARSBIJEENKOMST OP 22 EN 23 OKTOBER 1964

Het overlijden van de voorzitter van de vereniging, dr H. van Vloten, enige dagen vóór de najaarsbijeenkomst, drukte vanzelfsprekend zijn stempel op deze dagen. Het bestuur besloot, na rijp beraad, zoals door de vice-voorzitter ir A. Stoffels in zijn openingswoord werd gezegd, de bijeenkomst normaal doorgang te doen vinden, omdat men aldus geheel in de geest van de overledene handelde.

Doordat de plaats van de vergadering en van overnachten verschillend waren, terwijl ook de excursie-objecten ver uiteen lagen, had deze najaarsbijeenkomst een „verspreid” karakter.

Punt van samenkomst en vergadering was Winterswijk, alwaar ook werd geluncht.

De middag van de eerste dag werd besteed aan het bezoeken van twee excursie-objecten van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en stond onder leiding van de adj. directeur, dr J. van Soest, met assistentie van de heer D. Brinkma en de terreinbeheerders.

Wellicht getuigt de keuze van deze excursie-objecten van de zich wijzigende visie op de betekenis van het Nederlandse bos en de niet meer gescheiden functies van bossen en woeste gronden, waar deze in een soort synthese de belangen van landschap, natuurbescherming en recreatie hebben te dienen. Kenmerkend was in ieder geval, dat de algemene opinie luidde, dat het bezoek aan deze objecten ook in het kader van een excursie van de Kon. Ned. Bosbouw Vereniging alleszins geslaagd mocht worden genoemd, ook al is op de beide bezochte objecten in feite geen productie-bos aanwezig.

Het eerste terrein, dat werd bezocht, was het op ongeveer 3 km ten noordwesten van Winterswijk gelegen „Korenburger Veen”, dat in 1918 is aangekocht; een gebied met door zijn lage ligging en ondoorlatende ondergrond stagnerend voedselarm grondwater. Helaas heeft men niet helemaal kunnen voorkomen, dat het grondwater allengs voedselrijker is geworden: riet en lisdodde wijzen daarop.

Als gevolg van hoogteverschillen in de ondergrond en van menselijke invloeden vertoont de vegetatie in het landschap een gevarieerd beeld. Op sommige plaatsen vindt men in het geheel geen moerasplanten, daaromheen komen moerassen voor met zeggen, riet en overvloedige gagel; op de diepste gedeelten heeft de groei van het veenmos geleid tot echte hoogveenvorming waarin turf werd gewonnen.

Voor de afvoer van de turf moesten enige veendijken gehandhaafd blijven, waarlangs thans de excursie werd geleid. Aldus kan men de uitersten in begroeiing duidelijk waarnemen: op sommige plaatsen is er zelfs open water gebleven, terwijl elders zelfs hoogopgaand berkenbos is ontstaan. Daar tussenin komen dan nog gedeelten voor, die vroeger als hooiland in gebruik waren en waarop zich een rijke blauwgrasland-vegetatie heeft ontwikkeld met verscheidene orchideeënsoorten, parnassia, vetblad, addertong en verscheidene, ook zeer zeldzame, zeggesoorten.

Het behoud van deze eigenlijk niet „natuurlijke” afwisseling vereist een

actief beheer, vooral om het open water open te houden en het dichtgroeien van de blauwgraslanden te voorkomen.

Na een wandeling van een uur kwam het gezelschap terug bij de auto's en begaf de lange stoet zich op weg naar Haaksbergen, waar eerst in hotel Assinkbos de thee, aangeboden door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, werd genuttigd.

Vervolgens werd bezocht het *Buurserzand*, 309 ha groot, dat in 1929 door schenking van mevrouw Edwina van Heek-Ewing, eigendom is geworden van de vereniging.

Oorspronkelijk bestond het terrein uit heide en stuifzand met fraaie jeneverbessen. Op vochtige plaatsen komt bovendien een kenmerkende oligotrofe moerasvegetatie voor, met o.a. beenbreek en enkele ochideeënsoorten. Er zijn vroeger verscheidene kunstmatige bosjes aangeplant. Ook werd het Buursermeertje aangelegd.

Daarnaast vonden en vinden ook natuurlijke veranderingen in het terrein plaats, doordat de schapen zijn verdwenen. In het bijzonder is er een sterke opslag van berk, in mindere mate ook van groveden en eik. Indien men de natuur zijn gang liet gaan, zou het terrein in betrekkelijk korte tijd dichtgroeien en als heideterrein geheel verloren gaan. Zelfs de jeneverbes zou hierbij uiteindelijk het onderspit moeten delven. Ook hier vereist dus het behoud van de huidige, aantrekkelijke status quo een gericht ingrijpen.

In de komende jaren zal worden voortgegaan met het verwijderen van loofhout-opslag in de heide en van eiken uit de jeneverbes-groepen. Zelfs wordt overwogen in een verder stadium de voorkomende bosjes te verwijderen, omdat deze destijds kunstmatig zijn aangeplant en met het oorspronkelijke heide-landschap niets uitstaande hebben, ja zelfs door sommigen als een storend element worden beschouwd. Het is duidelijk, dat deze gedachtengang veel discussie uitlokte, vooral waar deze gemengde horsten bosbouwkundig vaak een fraaie ontwikkeling vertonen en als zodanig ook een speciaal karakter, die tot in de schemer voortduurde, was bijzonder aantrekkelijk.

Diner en overnachting vonden plaats in Enschede. Bijzondere waardering gold de algemene inleiding na het diner van dr van Soest over het werk van „Natuurmonumenten”; na afloop daarvan was er nog een zéér geanimeerde discussie, waarin duidelijk de plaats van de vereniging werd geschetst ten opzichte van het Rijk, de lagere overheid, provinciale landschappen enz. Ter sprake kwamen voorts het aankoop- en subsidie-beleid, het bosbouwkundig beheer van de vereniging en de recreatieve taak.

De volgende ochtend vertrok het gezelschap in twee autobussen naar *Westfalen*. Doel was een bezoek aan de bosbezittingen van Fürst zu Salm Horstmar, met name aan de bossen bij Horstmar en Asbeck.

Bijzonder interessant waren de fraaie gemengde loofhoutopstanden op deze over het algemeen uitzonderlijk goede diepgrondige zware kalkmergelgronden; boeiend was ook de geestdriftige toelichting van de eigenaar, die geheel zijn liefhebberij gelegd heeft in deze „naturgemäße Waldwirtschaft” in een beperkt areaal van zijn uitgebreide bosbezittingen, die voor het overige in hoofdzaak bestaan uit monocultures van groveden en fijnspar.

De loofhoutopstanden bestaan uit in leeftijd gemengde, soortenrijke beukenbossen met eik, kers, esdoorn, es enz. Men behandelt deze bossen sinds ongeveer 20 jaar geleden zonder kaalkap; de begrippen omloop en leeftijds-

klassen worden niet meer gehanteerd en men streeft naar kwaliteit en aanwas van de individuele boom, terwijl natuurlijke verjonging in groepen zijn kans krijgt. Eén nadeel van dit plenterbos lijkt wel weer dat de lichte houtsoorten bij de verjonging nauwelijks hun kans krijgen.

Er ontstonden discussies over de uitspraak, dat de aanwas aan het de waarde aanbrengeende zware werkhout 40% hoger ligt dan in het leeftijds-klassen-bos. Immers jonge opstanden, die een belangrijk deel van de oppervlakte van een bos in beslag nemen, komen hier niet afzonderlijk voor en voor de groei van het zwaardere hout is de gehele oppervlakte beschikbaar. De aanwas kwam gemiddeld uit op 9 m³ per jaar per ha.

Financieel is ook het niet-voórkomen van bosaanleg-kosten een belangrijk winstpunt van het systeem.

Niet alle bezichtigde opstanden vertoonden trouwens reeds een plenterbeeld. Er waren ook jonge, sommige zelfs van na de oorlog daterende, gelijkjarige opstanden van beuk, menging van beuk en Eur. lariks en van gemengd loofhout.

Vermeldenswaard is, dat in de oude beuken-opstanden de laatste jaren veel sterfte is opgetreden door „Schleimfluss“, mogelijk nog toe te schrijven aan verzwakking door de droge zomer van 1959. Hierdoor is veel hout gekapt; doordat dit echter in groepen en horsten optreedt, komt dit in zekere zin tegemoet aan het systeem van verjonging en versnelt deze alleen, wat op zichzelf feitelijk niet wordt gewenst.

Een, ondanks slecht weer en natte kleren, zeer geanimeerde lunch werd gehouden te Asbeck. Prof. Becking sprak in verband met afwezigheid van de vice-voorzitter namens het gezelschap een woord van dank tot de gastheer en overhandigde daarbij een attentie in de vorm van een boek met reproducties van etsen van Rembrandt. Na afloop van de middag-excursie reden de bussen terug naar Enschede, alwaar de excursie werd ontbonden.

Van de algemene ledenvergadering zijn de volgende feiten te vermelden:

- de notulen van de voorjaarsvergadering 1964 werden goedgekeurd;
- in de nieuwe notulen-commissie werden benoemd: ir J. A. H. J. G. baron van Oldeneel tot Oldenzeel, ir J. Th. Overbeek en dr G. Sissingh;
- door het bestuur werd medegedeeld, dat als nieuwe leden werden aangenomen: ir J. van den Bos, ir P. J. Faber, ir S. P. W. Franses, mej. J. J. H. M. Oudemans en ir P. H. Pels Rijcken; als donateur werd ingeschreven de N.V. Land- en Bosbouwmaatschappij „De Sprengenberg“ te Almelo;
- de gehouden enquête om de belangstelling te peilen voor een excursie naar Engeland heeft tot resultaat gehad, dat ruim 30 personen zich hebben opgegeven om deel te nemen; dientengevolge zal deze excursie doorgaan. De datum, die overigens ook van onze Engelse gastheren zal afhangen, zal waarschijnlijk vallen eind september of begin oktober 1965;
- de honoraria voor het tijdschrift zijn verhoogd van f 5 tot f 7,50 per pagina voor artikelen en van f 3 tot f 5 per pagina voor referaten;
- de volgende bijeenkomst van de Studiekring is vastgesteld op 26 februari 1965 te Utrecht; het onderwerp betreft de industriële verwerking van hout, speciaal Inlands hout in de board, vezel-, spaanplaat- en papier-industrie;
- het Jaarverslag over 1963, gepubliceerd in het tijdschrift, 36 (9) 1964 (247—300), werd goedgekeurd;

- de begroting en contributie voor 1965 werden vastgesteld overeenkomstig het bestuursvoorstel, dat vóór de vergadering aan alle leden werd toegezonden;
- Ir M. Bol, periodiek aftredend als lid van de Redactie-commissie van het tijdschrift, werd als zodanig herkozen;
- inplaats van ir L. W. Wilmes, periodiek aftredend als 2e secretaris van het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging werd gekozen dr J. van Soest;
- de 39ste voorjaarsbijeenkomst in 1965 is vastgesteld op 20 en 21 mei 1965.

A. A. C. van Lecuwen, secretaris.

Bijdragen en mededelingen van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

IN MEMORIAM Dr H. VAN VLOTEN

Op 15 oktober 1964 ontvingen wij het droevige bericht, dat ons Bestuurslid, tevens penningmeester en lid van het Dagelijks Bestuur, de heer Dr Ir H. van Vloten, op die dag was overleden.

Door zijn hartelijkheid en hoffelijkheid was de heer van Vloten algemeen bemind. Daarbij kwam dat hij als geen ander bouseigenaar deskundig was op het gebied van de bosbouw.

Het was dan ook haast vanzelfsprekend, dat hij in 1946 tot de drie oprichters van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren behoorde, en dat hij vanaf de oprichting Bestuurslid is geweest. Doch vooral in 1955, toen in onze Vereniging ernstige meningsverschillen bestonden, bleek de grote waardering die voor zijn persoon bestond. Door de tegenover elkaar staande partijen werd hij bij acclamatie tot Voorzitter gekozen. Daarna is het mede aan zijn beleid te danken geweest, dat het nieuwe Bestuur weer met gezag naar buiten kon treden.

Wij hebben in de heer Van Vloten iemand verloren, die in onze kring een belangrijke plaats innam. Node zullen wij zijn bezonken oordeel over een rijke schakering van problemen missen. Wij gedenken echter in grote dankbaarheid, hetgeen hij voor de bosbouw in het algemeen en voor de bouseigenaren in het bijzonder heeft verricht.
